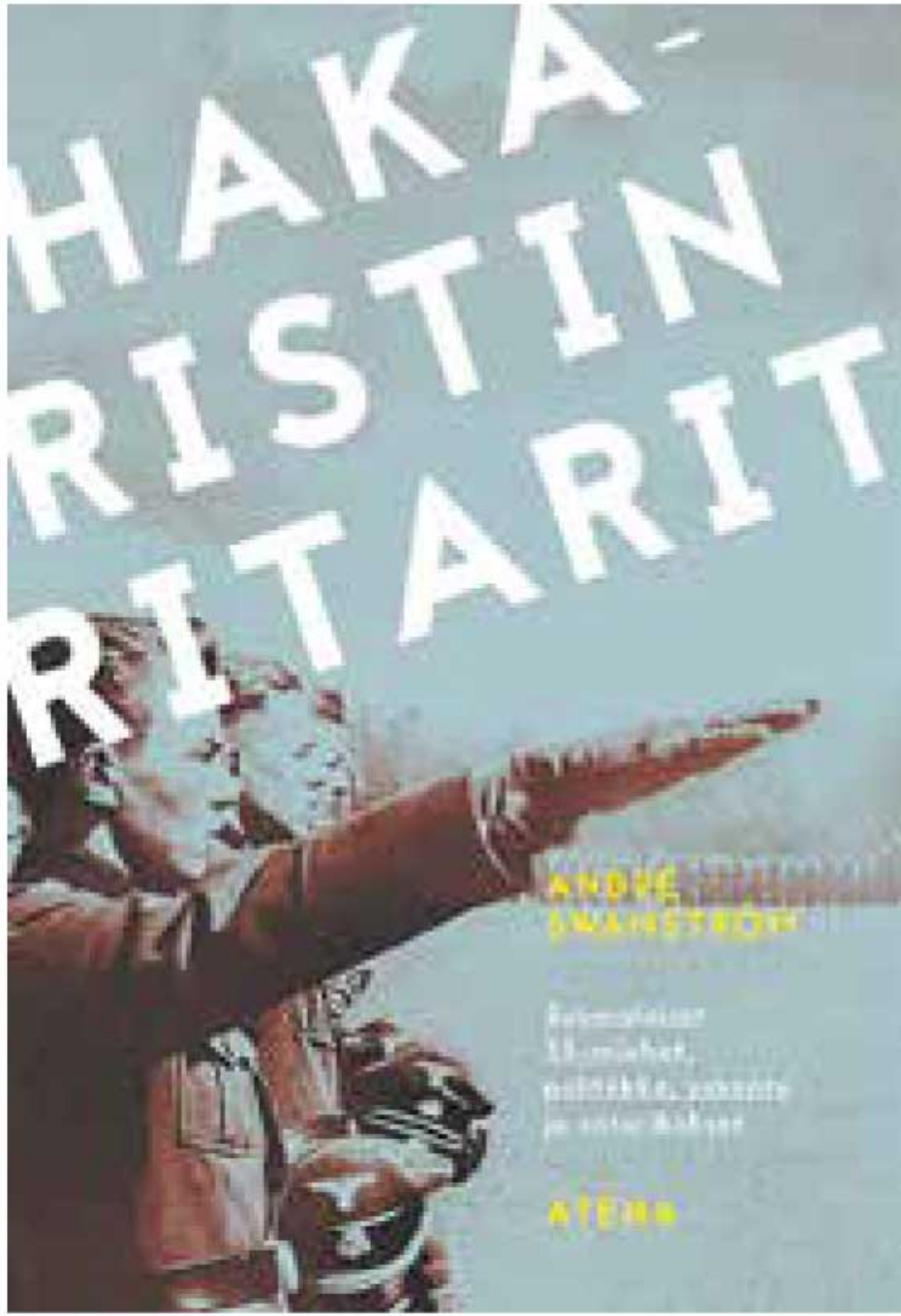

Etsii etsii ja soisi löytävänsä

André Swanström: Hakaristin ritarit. Suomalaiset SS-miehet, politiikka, uskonto ja sotarikokset. Atena 2018, 300 sivua

Teologi **André Swanström** on hankkinut uudelle kirjalleen runsaasti julkisuutta väitteellä, että suomalaiset SS-miehet ovat luettavissa sotarikollisiin. Parasta kirjassa kuitenkin on - maallikolle sallittakoon tämä arvio - pohdinta SS-miesten ja yleisemmin kansallissosialistien kristillisyydestä.

Swanströmin mainosteksti luokittelee aikaisemman tutkimuksen poliittisesti värittyneeksi. Tämän väitteen tueksi ei Swanströmillä ole esittää mitään. Väritettyjen silmälasien läpi katsottuja kirjoja toki on. Kokeneen tutkijan **Mauno Jokipiin** harkitun tekstin Sandström katsoo saaneen vaikutteita siitä, että Jokipii oli parikymmentä vuotta aikaisemmin tutustunut erääseen SS-mieheen opiskelijayhdistyksen hallituksessa. Vastaavia esimerkkejä menneisyyden heikosta hallinnasta on Swanströmin kirjassa useita. SS-pataljoonaan värväytyneitä luoki-

tellessaan intoutunut kirjailija tulee lopulta rajanneeksi muut kuin sosialistit äärioikeistolaisiksi.

Itse aloin tutkia nelisenkymmentä vuotta sitten Swanströmin käsittelemän kauden poliittista historiaa. Silloin oli käytettävissä jo sellaista aineistoa, joka ei ollut Jokipiin saatavissa. Ehdottoman tärkeitä Swanströmille olisivat olleet huolellisesti ja ennakkoluulottomasti käytettyinä **Toivo Horellin, Risto Rytin, Aaro Pakaslahden ja K.A. Rantakaran** arkistot sekä **Walter Hornin** päiväkirja. Hyödyllinen olisi ollut myös allekirjoittaneen lähdeviittein varustettu artikkeli SS-pataljoonan syntyvaiheista.

Valtion ryhdyttyä kohun takia lisätutkimuksiin esitin Kansallisarkistoon hankittavaksi tiedot mm. Moskovaan sotasaaliina saapuneesta suomalaispataljoonan kortistosta; Venäjän sota-arkistoista voi olla vaikea suoranaisia lisiä löytää. Mainittakoon, että venäläistutkijat 1990-luvun alussa pohtivat, miksi Puolan alueelta oli löydytty suomalaisia Sakon patruunoita. Todennäköisesti ne olivat päätyneet Puolaan jo ennen toisen maailmansodan syttymistä. SS-miehillä oli todennäköisesti käytössä saksalaiskaliperi.

Laiminlyöty aineisto olisi antanut kiinnostavaa tietoa yrityksistä saada germaanisuudestaan ylpeitä ahvenanmaalaisia laajemmin mukaan ss-projektiin. Olisi myös ilmentynyt, että kirjassa käytännöllisesti katsoen kokonaan unohdettu **Bruno Aaltonen** erotettiin Valpon apulaispäällikön virasta yritettyään kasvattaa suomalaispataljoonan rykmentiksi.

Olavi Karpalon ja hänen toveriensa sotilaspastori Kurkialalle lähettämän kirjeen viittaus juutalaisten ampumiseen saa Swanströmin muutaman sivun kuluttua (s. 160)

väittämään näiden ampuneen juutalaisia! Käytettävissä oleva lähdeaineisto todistaa nähdäkseni, että suomalaisia ss-miehiä, lähinnä ns. rykmentin miehiä näki kesällä 1941 juutalaisia ammuttavan Ukrainassa ja että ryhmä suomalaisia kieltäytyi rangaistuksella uhattunakin ampumiseen osallistumasta.

Taustoitusta ei ole riittävästi, kun kaksi mainintaa politrukkien ampumisesta Ukrainassa yhdistetään yksi yhteen juutalaissurmiin. Itse asiassa politrukit oli jo pitkään - painotetusti talvisodan aikana - katsottu Suomen päävihollisiksi. Jo neuvostohallituksen perustamisesta lähtien oli puna-armeijan politrukeista leimaava osa ollut juutalaisia. Sitä ei Suomessa tiedetty, että enin osa näistä menehtyi Stalinin terrorissa 1930-luvun lopulla. Perusteetonta epäluuloa oli ollut juutalaisia liikemiehiä kohtaan, kun muutamia heistä oli todistettu neuvostovakoojiksi. Nämä epäluuloaiheet eivät toki voineet vähentää suomalaisten kauhua saksalaisten toimeenpanemista massateloituksista. Se kertaantui unissa vuosikymmeniä myöhemmin.

On siis todettava, että historian-tutkimuksen kriittisyys- ja laatu-kriteerejä teos ei täytä. Tutkijan on käytettävä kaikki saatavissa oleva lähdeaineisto ja käytettävä sitä lähdekriittisesti. Kirjan ansioihin kuuluu, että se tuo julkisuuteen uusia esimerkkejä ss-miesten kokemasta vastenmielisyydestä ja kauhusta sotarikoksia kohtaan.

Ohto Manninen

Kirjoittaja on Suomen historian ja sotahistorian professori emeritus

Kirjoitus ilmestyi
Sotaveteraani-lehdessä 6/2018